

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето
Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Унгария

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

На практика родителската отговорност (родителските права) обхваща определянето на име на малолетно или непълнолетно дете, полагаането на грижи за детето и неговото отглеждане, определянето на неговото местопребиваване, управлението на неговото имущество, правата и задълженията във връзка с законното му представителство и правото да се назначава настойник или да се прекратява настойничеството над дадено лице.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

При липсата на споразумение между родителите или на каквото и да било разпореждане от органа по настойничеството или от съда за обратното родителите упражняват съвместно родителските права, независимо от това дали живеят заедно или не.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

В Унгария настойничеството представлява правен режим, осигуряващ грижата за малолетни или непълнолетни лица, тяхното представителство и управлението на имуществото им чрез настойник, назначен от органа по настойничеството при липсата на родител, упражняващ родителските права. Всеки може да съобщи на органа по настойничеството за необходимостта от назначаване на настойник. Близък роднина на малолетно или непълнолетно дете или лицето, на чиито грижи е поверено детето, е задължен да уведоми органа по настойничеството за необходимостта от назначаване на настойник, което е задължение и на съда или на друг орган.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

При липсата на споразумение между родителите или на каквото и да било разпореждане от органа по настойничеството или от съда за обратното родителите упражняват съвместно родителските права, дори и вече да не живеят заедно. Разделени родители могат да се споразумеят относно разделянето на правата и задълженията във връзка с родителската отговорност, но те трябва да осигурят на детето си спокоен начин на живот (не е възможно например редуващо се настаняване на детето, ако родителите живеят на голямо разстояние един от друг и това би обременило твърде много детето). Споразумението между родителите се одобрява от съда. Ако родителите не са в състояние да постигнат споразумение по въпросите за правата и задълженията във връзка с упражняването на родителските права, съдът се произнася кой родител ще упражнява тези права. При вземането на такова решение съдът преценява къде се осигуря в по-голяма степен физическото, психическото и моралното развитие на детето.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Когато даден брак е прекратен чрез представено в писмен вид в съда общо волеизявление и намерение на съпрузите за прекратяване на брака, молбата включва споразумението между родителите относно въпроса за упражняване на родителските права. Съдът одобрява споразумението с окончателно решение в хода на бракоразводното дело, тъй като бракът не може да бъде прекратен по взаимно съгласие без такова споразумение. Ако е необходимо, при прекратяване на брак съдът трябва да постанови решение относно упражняването на родителските права дори и да не е била подадена молба във връзка с това. Ако не е подадена жалба, решението на съда от първа инстанция става окончателно след петнадесетия ден от изтичането на крайния срок за подаване на жалба.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Съпрузите могат да прибегнат до **медиация** преди образуването на бракоразводното дело или докато то е в ход, доброволно или по инициатива на съда, с цел да постигнат взаимно съгласие по всички спорни въпроси, свързани с тяхната връзка или с прекратяването на брака, като например въпроса за родителската отговорност. Те могат да оформят постигнатото между тях споразумение в резултат на медиация, за да бъде включено в производството за постигане на съдебна спогодба. За да се гарантира, че родителската отговорност се упражнява правилно и с необходимото взаимодействие от страна на родителите, съдът и/или органът по настойничеството в рамките на своята собствена процедура могат (при поискване или по собствена инициатива при въпроси, които са от тяхната компетентност) да разпоредят на родителите да участват в медиация, за да се постигне подходящо взаимодействие между родителите, упражняващ родителските права, и този, който живее отделно от детето, както и за да се гарантират правата на родителя, който живее отделно.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

В случай на спор съдът постановява кой родител да получи родителските права, като изслушва и двамата родители и, в обосновани случаи, детето. Съдът може да реши да предостави упражняването на родителските права изцяло на единия родител или да възложи на единия родител да упражнява определени права и задължения във връзка с родителските права, а на другия да възложи да упражнява други такива права и задължения. Съдът може да даде право на родителя, който не живее с детето си, да изпълнява определени задачи, свързани с грижата и отглеждането на детето, или в изключителни случаи да управлява напълно или частично имуществото на детето и да действа като законен представител по въпроси, свързани с неговото имущество. Ако е в интерес на детето, съдът може да ограничи или да отнеме правото за вземане на решения по основни въпроси, засягащи бъдещето на детето. Съдът обаче не може да разпорежи съвместно упражняване на родителските права, тъй като това може да бъде уредено само чрез споразумение между родителите, което може да бъде одобрено от съда.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Не. Ако съдът предостави упражняването на родителските права на единия родител, този, който живее разделен от детето си, може да продължи да упражнява правата си на родителска отговорност по основни въпроси, засягащи бъдещето на детето. За такива основни въпроси се считат определянето и промяната на името на малолетно или непълнолетно дете, определянето на местопребиваването на детето, ако се различава от местопребиваването на родителя, **определянето на местопребиваването на детето в чужбина за целите на дългосрочен престой или установяване**, промяна на гражданството на детето и избора на училище и професия за детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съдът не може да разпорежи съвместно упражняване на родителските права, а само да одобри споразумението между родителите във връзка с това в хода на брачното производство, като взема предвид интересите на детето. Условие за такова одобрение е, че докато упражняват съвместно родителските права, разделените родители трябва да гарантират спокоен начин на живот на детето си. Ако съдът счита, че това не може да бъде постигнато, той може да откаже да одобри споразумението. В ситуации, в които обаче се изисква незабавно действие, единият родител може да вземе решение самостоятелно и трябва веднага да уведоми другия родител за това (например относно незабавна медицинска интервенция).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

По свързани с упражняването на родителските права въпроси можете да се обърнете или към органа по настойничество, или към съда, в зависимост от това дали между Вас, в качеството Ви на родители, е възникнал спор относно съвместното упражняване на родителските права или упражняването на родителските права трябва да бъде уредено от съда.

Делото трябва да бъде заведено в съда по местопребиваване на ответника (или, при липса на такова, по мястото на престой на ответника) или по последното общо местопребиваване на съпрузите.

То трябва да бъде заведено чрез подаването на писмена молба до компетентния съд. Моля, разгледайте също така темата **Как следва да се процедира?** по отношение на образуването на производството и съдържанието на молбата. Освен необходимата като цяло информация, при дела, свързани с родителската отговорност трябва да бъдат посочени и подробности относно сключването на брака и раждането на децата, които са родени в брака и са все още живи, и трябва да се приложат удостоверенията за раждане на децата.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдебно производство по дело за уреждане на упражняването на родителските права и настаняването на детето при трето лице:

Ако разделените родители не са постигнали споразумение, съдът се произнася, при поискване или по свое усмотрение, кой родител ще упражнява родителските права. При постановяването на решение съдът взема предвид интересите на детето и преценява къде се гарантира в по-голяма степен физическото, психическото и моралното развитие на детето.

Правен иск за уреждане на въпроса с упражняването на родителската отговорност, родителските права или промени в отделни права на упражняване на родителските права, настаняването на детето при трето лице или промени в такова настаняване, може да бъде предявен от родител или от органа по настойничество. Искът трябва да бъде предявен от единия родител срещу другия или от органа по настойничество срещу двамата родители. Иск за промяна на настаняването на детето при трето лице трябва да бъде предявен срещу лицето, при което е настанено детето.

В хода на производството съдът трябва да изслуша и двамата родители и, в обосновани случаи или по искане на самото дете, трябва да изслуша и детето. Ако детето е поне на 14 години, съдът може да се произнесе по упражняването на родителските права върху детето и настаняването му само с неговото съгласие, освен ако изборът на детето не застрашава неговото развитие.

Съдът може да задължи родителите да прибегнат до медиация, за да гарантира, че родителската отговорност се упражнява правилно и че родителите си взаимодействат доколкото е необходимо, за да гарантират това.

Процедура на органа по настойничество при спор, свързан със съвместно упражняване на родителските права:

Ако родителите не са в състояние да постигнат споразумение по въпроси, свързани със съвместното упражняване на родителските права (независимо от това дали живеят заедно или са разделени), всеки от родителите може да поиска от органа по настойничество да вземе решение, освен по въпроси, засягащи свободата на мислене или свободата на вероизповедание.

Ако разделените родители, които имат правото да упражняват съвместно родителските права, се споразумеят да си поделят свързаните с това права и задължения или родителските права да се упражняват само от единия от тях в бъдеще, органът по настойничество вписва по тяхно искане споразумението в протоколите. В протоколите трябва да бъде вписано и споразумението за това кой родител ще отглежда детето и факта, че те ще упражняват съвместно родителските права по основни въпроси, засягащи бъдещето на детето, освен ако съдът не е разпоредил друго.

Родителите трябва да бъдат уведомени, че могат да променят своето споразумение и че то няма същата сила като съдебно решение, постановено в рамките на брачно производство или производство, образувано за уреждане на родителските права.

При брачни производства съдът временно се произнася по свое усмотрение по въпроси, свързани с настаняването на малолетно или непълнолетно дете и мястото на престой на детето при всеки от родителите или при трето лице, разширяването или ограничаването на упражняването на родителските права или личните отношения между всеки от родителите и детето.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Във връзка с този въпрос, моля, вж. също темата **Как следва да се процедира?**

В производства за отнемане или възстановяване на родителски права и тези, отнасящи се до настаняването и прехвърлянето на дете или правото на лични отношения, на страните се предоставя *право за разсрочване на плащанията*, независимо от техните доходи и финансово състояние.

Правото на разсрочване на плащанията означава, че всички такси и други разходи, направени в хода на производството, се плащат предварително от държавата, вместо от страните, но предварително платените разходи трябва да бъдат възстановени на държавата от загубилата страна в края на производството.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, производствата, свързани с упражняването на родителските права, подлежат на обжалване съгласно общите правила. Жалба може да бъде подадена от родител или от детето. Крайният срок за подаване на жалбата е петнадесет дни след датата на съобщаване на решението.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

За да бъде изпълнено решение, свързано с родителската отговорност, се издава заповед за изпълнение от *съда от първа инстанция*, а в случай на чуждестранно решение (съдебно спогодба), потвърдено в съответствие с член 42 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (Регламент (ЕО) № 2201/2003) — от *районния съд, функциониращ в седалището на окръжния съд по обичайното местопребиваване на детето или на лицето, по отношение на което се издава решението за изпълнение*, или от Централният районен съд на Буда (*Budai Központi Kerületi Bíróság*) в Будапеща.

Когато се изпълнява съдебно решение (одобрено от съда споразумение) относно предаване и настаняване на дете, съдът призовава лицето, по отношение на което се изпълнява решението, да изпълни доброволно задълженията си, като определя подходящ краен срок, при неспазването на който съдът разпорежда предаването на детето с помощта на полицията.

Детето трябва да бъде предадено на лицето, което иска изпълнението, или при липсата на такова лице на представител, който е одобрен от органа по настойничество, или на органа по настойничество. Когато предава детето, лицето, на което е наложено задължението да го предаде, трябва да уведоми лицето, което приема детето, за неговото здравословно състояние и всяко друго обстоятелство, чието незнание може да застраши живота или физическата неприкосновеност на детето.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Решение по дело, свързано с родителската отговорност, постановено в една държава членка, се признава от съдилищата в Унгария без специални процесуални действия. При никакви обстоятелства решението не може да се преразглежда по същество

Въпреки това всяка заинтересована страна може да подаде пред компетентния съд молба за решение за признаване или непризнаване на решение.

Изпълнение:

Решение, което се отнася до упражняването на родителска отговорност, постановено в държава членка, което подлежи на изпълнение във въпросната държава членка и е било връчено за изпълнение, ще бъде изпълнено в Унгария, ако по искане на всяка заинтересована страна е обявено за изпълняемо в Унгария.

Съдът или компетентният орган в държавата членка, в която е постановено решението, издава удостоверение в съответствие с член 42 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 по искане на всяка заинтересована страна.

Районният съд, функциониращ в седалището на окръжния съд по обичайното местопребиваване на детето или на лицето, за което се отнася подлежащото на изпълнение задължение, или Централният окръжен съд на Буда в Будапеща издава заповед за изпълнение въз основа на чуждестранно решение (съдебна спогодба), към което има такова удостоверение.

Решението на чуждестранния съд е изпълняемо, ако в зависимост от неговия характер решението отговаря на следното: това е решението на съд, с което се установява нарушение в гражданското производство; в наказателното производство това е частта от решението на съда, с която се установява нарушение в свързания граждански иск; или това е одобрено от съда споразумение.

Въз основа на заповедта за изпълнение процедурата по изпълнението се осъществява съгласно законодателство на Унгария в областта на изпълнението на съдебни решения.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Решение, постановено в една държава членка, се признава от съдилищата в Унгария без специални процесуални действия. При никакви обстоятелства решението не може да се преразглежда по същество

Въпреки това всяка заинтересована страна може да подаде пред компетентния съд молба за решение за признаване или непризнаване на решение.

Всяка страна може да обжалва решение, постановено по дело във връзка с молба за декларация за изпълняемост.

Жалбата може да бъде разгледана съгласно правилата, уреждащи съдебното производство.

Жалби срещу декларацията за изпълняемост трябва да бъдат подадени в срок от един месец от връчването на декларацията. Ако обичайното местопребиваване на страната, срещу която е поискано изпълнението, е в друга държава членка (не в Унгария), крайният срок за обжалване е два месеца от датата на връчването лично на лицето или на неговия адрес. Не се допуска удължаване на крайния срок поради отдалеченост.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Унгария е страна по *Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата*, която включва правила относно приложимото право, като такива правила са включени и в определени двустранни договори за взаимопомощ.

Съгласно унгарското национално право личното право, приложимо по отношение на детето, урежда връзките между родителя и детето съгласно семейното право, по-специално определянето на име, настаняването, грижите и законното представителство на детето и управлението на имуществото на детето, с изключение на задълженията за издръжка. По отношение на семейното положение на детето и връзката на детето с неговите родители съгласно семейното право, унгарското право трябва да се прилага по отношение на дете, което е унгарски гражданин или живее в Унгария (с изключение на задълженията за издръжка), ако това е по-благоприятно за детето.

Последна актуализация: 04/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.